

Nr 26.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering.

Genom en den 7 februari 1947 dagtecknad proposition, nr 50, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering.

Härigenom förordnas, att 4 § 1 mom., 5, 8, 9, 16, 28, 30, 31, 34, 35, 36, 37 och 38 §§ lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

4 §.

1 mom. Till envar som är berättigad till ålderspension utgår *allmän ålderspension*. Allmän ålderspension utgör för år räknat för gift pensionsberättigad, vars make jämväl åtnjuter folkpension eller *som uppbär* i 8 § omförmålt hustrutillägg, 800 kronor samt för annan pensionsberättigad 1 000 kronor.

5 §.

Å vissa — — — — — Konungen meddelar.

Bostadstillägg utgår, — — — 600 kronor i grupp V.

Pensionsberättigad anses tillhöra den bostadskostnadsgrupp, inom vilken han är mantalsskriven; dock att för tillhörighet till någon av grupperna II—V fordras att den pensions-

(Föreslagen lydelse:)

4 §.

1 mom. Till envar som är berättigad till ålderspension utgår *allmän ålderspension*. Allmän ålderspension utgör för år räknat för gift pensionsberättigad, vars make jämväl åtnjuter folkpension eller *till vars hustru* i 8 § omförmålt hustrutillägg *utgår*, 800 kronor samt för annan pensionsberättigad 1 000 kronor.

5 §.

Pensionsberättigad anses tillhöra den bostadskostnadsgrupp, inom vilken han är mantalsskriven; dock att för tillhörighet till någon av grupperna II—V fordras att den pensions-

(Gällande lydelse:)

berättigade även de tre närmast föregående åren varit mantalsskriven å ort i den gruppen eller i grupp med högre nummer, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag härifrån.

8 §.

Till pensionsberättigad gift man, vars hustru ej åtnjuter folkpension, utgår *hustrutillägg*, därest hustrun fyllt sextio år och makarna varit gifta minst fem år. Hustrutillägget utgöres av tilläggspension och bostadstillägg, uppgående till samma belopp som hustrun skulle hava erhållit i form av sådana förmåner, därest hon varit berättigad till invalidpension. Är mannen berättigad till ålderspension, utgår hustrutillägg endast om det överstiger 200 kronor.

När särskilda skäl därtill föranleda må till pensionsberättigad som åtnjuter ålderspension utgå hustrutillägg, oaktat hustrun ej fyllt sextio år.

9 §.

För gift pensionsberättigad, vars make ej åtnjuter folkpension och som ej heller uppbär hustrutillägg, skola tilläggspension och bostadstillägg höjas, tilläggspensionen med en tredjedel och bostadstillägget med hälften.

(Föreslagen lydelse:)

berättigade även de tre närmast föregående åren varit mantalsskriven å ort i den gruppen eller i grupp med högre nummer, såvida icke på grund av omständigheterna prövas skäligt i särskilt fall medgiva undantag härifrån. *Vistas pensionsberättigad stadigvarande å ort tillhörande bostadskostnadsgrupp med lägre nummer än den, inom vilken han är mantalsskriven, må förordnas att pensionen skall beräknas efter bestämmelserna för den lägre bostadskostnadsgruppen.*

8 §.

Till pensionsberättigads hustru, som själv ej åtnjuter folkpension, utgår *hustrutillägg*, därest hustrun fyllt sextio år och makarna varit gifta minst fem år. Hustrutillägget utgöres av tilläggspension och bostadstillägg, uppgående till samma belopp som hustrun skulle hava erhållit i form av sådana förmåner, därest hon varit berättigad till invalidpension. Är mannen berättigad till ålderspension, utgår hustrutillägg endast om det överstiger 200 kronor.

När särskilda skäl därtill föranleda må, om mannen åtnjuter ålderspension, hustrutillägg utgå, oaktat hustrun ej fyllt sextio år.

9 §.

För gift pensionsberättigad, vars make ej åtnjuter folkpension, skola, om ej heller hustrutillägg utgår, tilläggspension och bostadstillägg höjas, tilläggspensionen med en tredjedel och bostadstillägget med hälften.

(Gällande lydelse:)

16 §.

För pensionsberättigad som be-
träffande sin eller sin makes inkomst
eller egendom eller ekonomiska för-
hållanden i övrigt åberopat oriktig
uppgift av beskaffenhet att kunna
påverka rätten till pension, ehuru
skäligen kunnat fordras av honom
att uppgiften varit riktig, skall an-
sökning om tilläggspension, änkepen-
sion, bostadstillägg eller särskilt bo-
stadstillägg avslås och redan bevil-
jad sådan förmån indragas; dock att,
där ej annat finnes påkallat, viss tid
skall bestämmas under vilken rätten
därtill skall vara förverkad. I sam-
band med sådant beslut *äger pen-
sionsstyrelsen ock bestämma* huru-
vida rätten att erhålla förmånen efter
den angivna tidens utgång skall vara
beroende av ny ansökning.

Vad nu är sagt skall, där skäl där-
till prövas föreligga, gälla jämväl för
pensionsberättigad, som utan veder-
lag eller mot uppenbarligen otill-
räckligt vederlag avhänt sig inkomst
eller egendom i sådan myckenhet att
avhändelsen avsevärt inverkar vid
beräkning av tilläggspension, änke-
pension, bostadstillägg eller särskilt
bostadstillägg, ehuru han bort för-
utse att avhändelsen skulle föranleda
behov av sådan pensionsförmån eller
av högre sådan. I fall som nu sagts
må ock vid fastställandet av den
pensionsberättigades årsinkomst så
anses som om han fortfarande, helt
eller delvis, vore i besittning av in-
komst eller egendom som han av-
hänt sig.

Har någon — — — — — stycket stadgats.

(Föreslagen lydelse:)

16 §.

För pensionsberättigad som be-
träffande sin eller sin makes inkomst
eller egendom eller ekonomiska för-
hållanden i övrigt åberopat oriktig
uppgift av beskaffenhet att kunna
påverka rätten till pension, ehuru
skäligen kunnat fordras av honom
att uppgiften varit riktig, skall an-
sökning om tilläggspension, änkepen-
sion, bostadstillägg eller särskilt bo-
stadstillägg avslås och redan bevil-
jad sådan förmån indragas; dock att,
där ej annat finnes påkallat, viss tid
skall bestämmas under vilken rätten
därtill skall vara förverkad. I sam-
band med sådant beslut *skall ock
bestämmas* huruvida rätten att er-
hålla förmånen efter den angivna ti-
dens utgång skall vara beroende av
ny ansökning.

Vad nu är sagt skall, där skäl där-
till prövas föreligga, gälla jämväl för
pensionsberättigad, som utan veder-
lag eller mot uppenbarligen otill-
räckligt vederlag avhänt sig inkomst
eller egendom i sådan myckenhet att
avhändelsen avsevärt inverkar vid
beräkning av tilläggspension, änke-
pension, bostadstillägg eller särskilt
bostadstillägg, ehuru han bort för-
utse att avhändelsen skulle föranleda
behov av sådan pensionsförmån eller
av högre sådan. I fall som nu sagts
må ock, *i stället för eller jämte på-
följd, som i första stycket sägs*, vid
fastställandet av den pensionsberät-
tigades årsinkomst så anses som om
han fortfarande, helt eller delvis,
vore i besittning av inkomst eller
egendom som han avhänt sig.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

Har pensionsberättigad under avsevärd tid inom de två senaste åren före ansökning om folkpension varit hemfallen åt alkoholmissbruk, skall, där icke särskilda omständigheter till annat föranleda, ansökningen avslås, sökanden obetaget att efter ny ansökning få sin rätt till pension ånyo prövad. Förfaller den som fått folkpension sig tillerkänd till alkoholmissbruk, må pensionen indragas och göras beroende av ny ansökning.

Vägrar någon — — — — — denna påföljd.

28 §.

Pensionsnämnd sammanträder å ställe, som nämnden bestämmer, på kallelse av ordföranden, så ofta denne med avseende å inkomna ärendens antal och vikt finner det nödigt, dock *minst en gång i månaden, om på nämndens prövning beroende ärende finnes.* Sammanträdet skall av ordföranden, i samråd med det av pensionsstyrelsen jämlikt 32 § förordnade ombudet, utsättas till tid, då, enligt vad antagas kan, ombudet är oförhindrat att närvara. Tid och ställe för sammanträde låte ordföranden minst en vecka förut kungöra *i kyrka samt tillika på annat lämpligt sätt bringa till allmänhetens kännedom.*

28 §.

Pensionsnämnd sammanträder å ställe, som nämnden bestämmer, på kallelse av ordföranden, så ofta denne med avseende å inkomna ärendens antal och vikt finner det nödigt, dock *att på nämndens prövning beroende ansökning om pension eller om ökning av pension skall handläggas snarast möjligt och senast inom en månad, såvida icke pensionsstyrelsen, där särskilda skäl föranleda därtill, annorlunda förordnar.* Sammanträdet skall av ordföranden, i samråd med det av pensionsstyrelsen jämlikt 32 § förordnade ombudet, utsättas till tid, då, enligt vad antagas kan, ombudet är oförhindrat att närvara. Tid och ställe för sammanträde låte ordföranden minst en vecka förut kungöra *genom anslag vid nämndens expedition, om sådan finnes anordnad, och eljest å lämplig plats inom pensionsdistriktet samt på det sätt i övrigt, som må av nämnden bestämmas.*

Suppleanten för — — — — — i besluten.

(Gällande lydelse:)

30 §.

Å pensionsnämnds sammanträde skola till prövning företagas de sedan nästföregående sammanträde inkomna ärenden, och skall ärende genast avgöras, där icke nämnden för vederbörandes hörande eller eljest i följd av särskilda omständigheter finner uppskov oundgängligen erfordras. Dock skall i sådant fall ärendet bringas till slut *å näst därpå följande sammanträde.*

Äro vid — — — ordföranden biträder.

31 §.

Pensionsnämnds ordförande — — — Konungen meddelas.

Sedan protokoll för pensionsnämnds sammanträde justerats, åligger det ordföranden att ofördröjligen *till vederbörandes kännedom å förut kungjort ställe anslå en förteckning över de ansökningar, rörande vilka beslut fattats,* och anses härigenom meddelande om besluten hava skett den dag *anslag gjordes.* Samtidigt skall ordföranden med allmänna posten tillstålla varje sökande besked om det beslut, som fattats i anledning av hans ansökan.

Ordföranden och — — — till ordförande.

34 §.

Avser pensionsansökning allenast allmän ålderspension och föreligga ej skäl för tillämpning av 13 § *eller 16 § fjärde stycket,* skall pensionsnämndens ordförande ofördröjligen insända ansökningen med tillhörande

(Föreslagen lydelse:)

30 §.

Å pensionsnämnds sammanträde skola till prövning företagas de sedan nästföregående sammanträde inkomna ärenden, och skall ärende genast avgöras, där icke nämnden för vederbörandes hörande eller eljest i följd av särskilda omständigheter finner uppskov oundgängligen erfordras. Dock skall i sådant fall ärendet bringas till slut *snarast möjligt och senast inom tre månader från det ärendet inkom till ordföranden.*

31 §.

Sedan protokoll för pensionsnämnds sammanträde justerats, åligger det ordföranden att ofördröjligen *kungöra detta på sätt som gäller beträffande kungörande av pensionsnämndens sammanträde* och anses härigenom meddelande om besluten hava skett den dag *kungörandet skedde.* Samtidigt skall ordföranden med allmänna posten tillstålla varje sökande besked om det beslut, som fattats i anledning av hans ansökan.

34 §.

Avser pensionsansökning allenast allmän ålderspension och föreligga ej skäl för tillämpning av 13 §, skall pensionsnämndens ordförande ofördröjligen insända ansökningen med tillhörande handlingar till pensions-

(Gällande lydelse:)

de handlingar till pensionsstyrelsen. Föreligga skäl som nyss sagts skall pensionsnämnden besluta i ärendet.

Söker någon *allmän ålderspension jämte bostadstillägg*, skall pensionsnämnden pröva i ansökningen lämnade upplysningar och återopade handlingar samt på grund av denna prövning och kända förhållanden *fastställa sökandens årsinkomst enligt 14 § och besluta, huruvida sökanden har rätt till bostadstillägg. Har därvid uppkommit fråga om undantag varom i 5 § tredje stycket förmålt eller om tillämpning av 13 § eller 16 § fjärde stycket, skall nämnden meddela beslut i frågan.* Avslås med stöd av 16 § första, andra eller tredje stycket ansökning i vad gäller bostadstillägg, skall pensionsnämnden, där den finner den omständighet som föranlett beslutet icke skola utgöra hinder mot bifall till ansökning om bostadstillägg efter viss tids förlopp, meddela bestämmelse härutinnan.

Söker någon *eljest folkpension*, skall pensionsnämnden på samma sätt pröva ansökningen och besluta, huruvida sökanden äger rätt till pensionen, ävensom, där så erfordras, meddela beslut i de övriga frågor, som i andra stycket avses.

Avser pensionsansökning — — — skall utgå.

I fall, som i första stycket andra punkten samt i *andra, tredje och fjärde* styckena sagts, skall pensionsnämndens ordförande snarast möjligt efter besvärstidens utgång insända nämndens beslut jämte handlingarna i ärendet till pensionsstyrelsen.

Vad angående handläggning av an-

(Föreslagen lydelse:)

styrelsen. Föreligga skäl som nyss sagts skall pensionsnämnden besluta i ärendet.

Söker någon *eljest folkpension*, skall pensionsnämnden pröva i ansökningen lämnade upplysningar och återopade handlingar samt på grund av denna prövning och kända förhållanden *besluta huruvida sökanden äger rätt till pension ävensom, där sökanden finnes berättigad därtill, fastställa pensionens belopp och, då fråga är om sjukbidrag, den tidpunkt intill vilken bidraget längst må utgå.* Avslås med stöd av 16 § första, andra eller tredje stycket ansökning om sådan förman som där avses, skall pensionsnämnden ock bestämma huruvida rätten att erhålla förmanen efter den angivna tidens utgång skall vara beroende av ny ansökning.

I fall, som i första stycket andra punkten samt i *andra och tredje* styckena sagts, skall pensionsnämndens ordförande snarast möjligt efter besvärstidens utgång insända nämndens beslut jämte handlingarna i ärendet till pensionsstyrelsen.

Vad angående handläggning av

(Gällande lydelse:)

sökning om pension ovan stadgats gäller även angående handläggning av ansökning om ökning av pension. Minskning eller indragning av pension av orsak, som angivits i 15 § 1 mom. första stycket och 2 mom. första och tredje styckena samt 16 §, beslutas av pensionsnämnden i det pensionsdistrikt, där pensionstagaren senast blivit mantalsskriven. Innan pensionsnämnd fattar beslut i ärende rörande minskning eller indragning av pension, skall nämnden, om så ske kan, lämna pensionstagaren eller, om han är omyndig, hans förmyndare tillfälle att yttra sig.

35 §.

Ändring i pensionsnämnds beslut må av enskild sakägare ävensom av kommun och av ombud för pensionsstyrelsen sökas hos styrelsen genom besvär, vilka skola insändas till pensionsnämndens ordförande, så att de äro honom tillhanda sist å fjortonde dagen efter beslutets meddelande, den dagen oräknad då sådant skedde. Ordföranden äge ock att över nämndens beslut anföra besvär. Över anförda besvär skall nämnden avgiva yttrande att åtfölja handlingarna till pensionsstyrelsen.

(Föreslagen lydelse:)

ansökning om pension ovan stadgats gäller även angående handläggning av ansökning om ökning av pension. Minskning eller indragning av pension av orsak, som angivits i 5 § sista stycket, 15 § 1 mom. första stycket och 2 mom. första och tredje styckena samt 16 §, beslutas av pensionsnämnden i det pensionsdistrikt, där pensionstagaren senast blivit mantalsskriven. Innan pensionsnämnd fattar beslut i ärende rörande minskning eller indragning av pension, skall nämnden, om så ske kan, lämna pensionstagaren eller, om han är omyndig, hans förmyndare tillfälle att yttra sig.

35 §.

Ändring i pensionsnämnds beslut må av enskild sakägare ävensom av kommun och av ombud för pensionsstyrelsen sökas hos styrelsen genom besvär, vilka skola insändas till pensionsnämndens ordförande, så att de äro honom tillhanda sist å fjortonde dagen efter beslutets meddelande, den dagen oräknad då sådant skedde. *Hava inom tid som nu sagts besvär inkommit direkt till pensionsstyrelsen, vare det ej hinder för besvärens upptagande till prövning.* Ordföranden äge ock att över nämndens beslut anföra besvär.

Över anförda besvär skall nämnden avgiva yttrande till pensionsstyrelsen, *dock att, därest skiljaktig mening ej yppats inom nämnden vid beslutets fattande, yttrande må avgivas av ordföranden.*

(Gällande lydelse:)

36 §.

Finner pensionsstyrelsen — — — pensionens utbetalande.

Finner pensionsstyrelsen eljest i ärende rörande ansökning om folkpension, att pensionsnämndens beslut är lagligen grundat, skall styrelsen fastställa beslutet ävensom, där sökanden befunnits berättigad till annan pensionsförmån än särskilt bostadstillägg, bestämma beloppet av pensionsförmånen samt, där fråga är om sjukbidrag, den tidpunkt intill vilken bidraget längst må utgå.

Om pensionsstyrelsen — — — därom utfärdar.

Finner pensionsstyrelsen i ärende rörande ansökning om folkpension att pensionsnämnds beslut icke är lagligen grundat, skall styrelsen, där ej på grund av anförda besvär rättelse kan ske, återförvisa ärendet till förnyad prövning; dock att, där fel uppenbarligen blivit begånget vid fastställandet av den bostadskostnadsgrupp enligt vilken sökandens pension skall beräknas eller av sökandens årsinkomst enligt 14 § samt detta fel uppkommit allenast genom felräkning, misskrivning eller annan

(Föreslagen lydelse:)

36 §.

Pensionsnämnds beslut i ärende rörande ansökning om invalidpension, sjukbidrag eller blindtillägg skall, vare sig besvär över beslutet anförts eller ej, granskas av pensionsstyrelsen. Finnes beslutet vara lagligen grundat, skall styrelsen fastställa detsamma. I annat fall skall styrelsen, där ej på grund av anförda besvär rättelse kan ske, återförvisa ärendet till förnyad prövning; dock att där beslutet finnes hava blivit felaktigt endast i följd av felräkning, misskrivning eller annan dylik uppenbar oriktighet, pensionsstyrelsen må utan återförvisning verkställa nödig rättelse. Utan återförvisning må pensionsstyrelsen jämväl förordna att i stället för invalidpension sjukbidrag skall utgå samt besluta om ändring av den tidpunkt, intill vilken sådant bidrag längst må utgå.

Där i annat ärende rörande ansökning om folkpension än ovan sagts besvär över pensionsnämnds beslut ej anförts, skall pensionsstyrelsen förordna om pensionens utbetalande i enlighet med pensionsnämndens beslut; dock att där beslutet finnes hava blivit felaktigt i följd av felräkning, misskrivning eller annan dylik uppenbar oriktighet, pensionsstyrelsen må verkställa nödig rättelse. Upptäckes sedermera att sådan felaktighet som nu sagts förelupit eller att pensionsnämndens

(Gällande lydelse:)

dylik uppenbar oriktighet, pensionsstyrelsen må utan återförvisning verkställa nödig rättelse.

Skall i anledning av inträffad förändring med avseende å pensionsberättigads ålder eller civilstånd hans folkpension beräknas på annat sätt än före förändringen, må pensionsstyrelsen även utan ansökning eller föregående prövning av pensionsnämnd verkställa erforderlig jämkning av pensionen.

(Föreslagen lydelse:)

beslut eljest icke är lagligen grundat, må pensionsstyrelsen ock i förra fallet verkställa erforderlig rättelse och i senare fallet uppdraga åt pensionsnämnd att upptaga ärendet till förnyad prövning.

Skall i anledning av inträffad förändring med avseende å pensionsberättigads ålder, civilstånd eller tillhörighet till bostadskostnadsgrupp eller som en följd av att hustrutilllägg beviljas folkpension beräknas på annat sätt än före förändringen, må pensionsstyrelsen, där ej annat följer av 15 § 2 mom. andra stycket, utan ansökning eller föregående prövning av pensionsnämnd verkställa erforderlig jämkning av pensionen. Pensionsstyrelsen må ock, där med avseende å pensionsberättigad eller hans make fall föreligger som i 17 § eller 18 § 2 mom. sägs, utan föregående prövning av pensionsnämnd förordna om tillämpning av 13 § samt verkställa därav föranledd jämkning av pensionen.

Där pensionsstyrelsen — — — styrelsen bestämmer.

Vad angående — — — meddelat beslut.

37 §.

Över pensionsstyrelsens beslut i ärende rörande pension må klagan ej föras av enskild sakägare. Justitiekanslern eller efter justitiekanslerns medgivande kommun, pensionsnämnds ordförande och pensionsstyrelsens ombud må söka ändring i pensionsstyrelsens beslut hos Konungen genom besvär, vilka vid talans förlust skola å trettionde dagen från den dag beslutet gavs vara inkomna till socialdepartementet.

37 §.

Över pensionsstyrelsens beslut i ärende rörande pension må klagan föras av justitiekanslern eller efter justitiekanslerns medgivande av kommun, pensionsnämnds ordförande och pensionsstyrelsens ombud. Enskild sakägare må fullfölja talan allenast såframt pensionsstyrelsen lämnat tillstånd därtill. Sådant tillstånd skall lämnas där vid ärendets behandling inom styrelsen uttalats avvikande mening, så ock där styrelsen

(Gällande lydelse:)

38 §.
Folkpension utgår, i den mån ej annat följer av beslut som meddelats jämlikt 34 § *fjärde* stycket, från och med den månad, varunder rätt till pension inträtt, vilket, där ej rätten visas hava tidigare varit för handen, anses hava skett vid den tid, då pensionen söktes, till och med den månad, varunder pensionstagaren avlidit eller *pensionens indragning beslutats eller den eljest skall upphöra att utgå*. Pension utgår dock ej för längre tid tillbaka än tre månader före den månad, under vilken pensionen söktes, ändå att rätten visas hava tidigare förvärvats.

Lag samma — — — — — av pension.

Finnes grundad — — — — — må föranleda.

Vid utbetalning — — — — — i pension.

(Föreslagen lydelse:)

finner fråga huruvida sökanden är arbetsoförmögen eller fråga om beräkning av sökandens inkomst vara tveksam och tillika av stor betydelse ur ekonomisk synpunkt eller fråga är om tillämpning av påföljdsbestämmelse eller styrelsen eljest finner särskilda skäl föreligga att bevilja tillstånd.

Klagan föres hos Konungen genom besvär, vilka vid talans förlust skola å trettionde dagen från den dag beslutet gavs vara inkomna till socialdepartementet.

38 §.

Folkpension utgår, i den mån ej *beträffande särskilt bostadstillägg* annat följer av beslut som meddelats jämlikt 34 § *tredje* stycket, från och med den månad, varunder rätt till pension inträtt, vilket, där ej rätten visas hava tidigare varit för handen, anses hava skett vid den tid, då pensionen söktes, till och med den månad, varunder pensionstagaren avlidit eller *pensionen eljest skall upphöra att utgå*. Pension utgår dock ej för längre tid tillbaka än tre månader före den månad, under vilken pensionen söktes, ändå att rätten visas hava tidigare förvärvats.

Folkpension utbetalas månadsvis, därvid den må anses belöpa på december månad med högst elva kronor högre belopp än på envar av årets övriga månader. Utgöres invalidpension eller sjukbidrag av enbart

(Gällande lydelse:)

Angående sättet och tiden för utbetalning av folkpension förordnas av Konungen.

Har någon som åtnjuter folkpension ej lyftat visst belopp därav före utgången av året näst efter det, under vilket beloppet förfallit till betalning, skall beloppet vara förverkat.

(Föreslagen lydelse:)

grundpension, må pensionen dock utbetalas kvartalsvis.

På framställning av nykterhetsnämnd äger pensionsstyrelsen förordna, att folkpension till den som är eller nyligen varit hemfallen åt alkoholmissbruk skall utbetalas till kommunal myndighet eller den pensionsberättigades make eller annan person att användas till den pensionsberättigades eller hans familjs uppehälle. Är pensionsberättigad till följd av ålderdomssvaghet, sjuklighet eller annan därmed jämförlig orsak ur stånd att själv omhänderhava honom tillkommande folkpension, må pensionsstyrelsen ock förordna, att folkpensionen skall utbetalas till annan än den pensionsberättigade.

Angående sättet och tiden för utbetalning av folkpension meddelar i övrigt Konungen närmare bestämmelser.

Har visst såsom folkpension utgående belopp ej lyfts före utgången av året näst efter det, under vilket beloppet förfallit till betalning, skall beloppet vara förverkat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1948. I fråga om pensionsstyrelsens befattning med ärende, som handlagts av pensionsnämnd före den 1 januari 1948, skola dock bestämmelserna i lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering i dess ursprungliga lydelse tillämpas.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för det framlagda förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Inledning.

Sedan socialvårdskommittén den 29 november 1945 avlämnat betänkande med förslag till ny lagstiftning om folkpensionering, framlade Kungl. Maj:t i proposition nr 220 till 1946 års riksdag ett på grundval av kommitténs betänkande utarbetat förslag till ny lag om folkpensionering jämte förslag till lag angående införande av nya lagen om folkpensionering samt lag om frivillig statlig pensionsförsäkring. Förslagen behandlades av första särskilda utskottet, som i avgivet utlåtande, nr 1, tillstyrkte de i propositionen framlagda förslagen med vissa ändringar. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen, varefter lagar i ämnet utfärdades den 29 juni 1946 (SFS nr 431—433).

I socialvårdskommitténs nyssnämnda betänkande framhölls, att det av kommittén framlagda förslaget i vissa hänseenden vore att betrakta såsom ett provisorium. Kommittén hade sålunda för avsikt att framlägga särskilt förslag i fråga om folkpensioneringens administrativa handhavande, sedan vissa pågående utredningar om annan ordning för folkpensionernas utbetalning avslutats och klarhet vunnits rörande den närmare beskaffenheten av den blivande obligatoriska sjukförsäkringen. Vidare hade kommittén icke behandlat frågan om revision av lagstiftningen om barnbidrag. Förslag till erforderliga följdförfattningar hade ej heller utarbetats inom kommittén.

I enlighet med vad socialvårdskommittén sålunda anfört framhöll föredragande departementschefen vid anmälan i statsrådet av det inom socialdepartementet utarbetade förslaget till ny lagstiftning om folkpensionering, att detta måste betraktas såsom provisoriskt i fråga om folkpensioneringens administrativa handhavande. Betänkande i denna fråga avgavs av socialvårdskommittén i maj 1946 (SOU 1946: 37). Vid detta betänkande fanns fogat ett av särskilda av kommittén tillkallade sakkunniga avgivet utlåtande med utredning och förslag angående utbetalning av folkpensioner.

Över betänkandet ha efter remiss yttranden avgivits av pensionsstyrelsen, generalpoststyrelsen, statens organisationsnämnd, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, försäkringsrådet, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus, Malmöhus, Örebro och Norrbottens län, styrelserna för svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund samt föreningen pensionsnämndsordförande i Stockholm. Pensionsstyrelsen har vid sitt utlåtande fogat av styrelsen inhämtade yttranden från vissa pensionsnämnder och styrelsens ordsombud.

Sedermera har, efter särskild anmodan, pensionsstyrelsen i en den 3 december 1946 dagtecknad promemoria framlagt vissa synpunkter på frågan

angående en decentraliserad handläggning av prövningen av vissa pensionsärenden.

Med ledning av betänkandet och de däröver avgivna remissyttrandena samt pensionsstyrelsens förenämnda promemoria har den nya lagen om folkpensionering blivit föremål för en överarbetning inom socialdepartementet.

Till utskottet har i ärendet inkommit en skrivelse från föreningen pensionsnämndsordförande i Stockholm med omnejd.

Pensionsförmånerna enligt nya lagen om folkpensionering.

I propositionen lämnas å s. 14—16 en redogörelse för pensionsförmånerna enligt lagen om folkpensionering den 29 juni 1946 (nr 431), vilken lag träder i kraft den 1 januari 1948. Utskottet får hänvisa till denna redogörelse.

Folkpensioneringens administrativa handhavande.

Gällande bestämmelser.

De bestämmelser, som influtit i 1946 års lag om folkpensionering rörande folkpensioneringens administrativa handhavande äro i stort sett identiska med dem som gälla enligt 1935 års lag i ämnet. Pensionsärendena skola handläggas dels av pensionsstyrelsen och dels av särskilda pensionsnämnder i orterna. Rörande den lokala organisationen gäller såväl enligt den nu gällande som enligt den nya lagen i huvudsak följande.

Varje socken å landet samt varje stad ävensom varje köping, som utgör egen kommun, bildar ett *pensionsdistrikt*. Där så prövas lämpligt må kommun fördelas i två eller flera pensionsdistrikt, likaså må två eller flera kommuner sammanlösas till ett pensionsdistrikt.

För varje pensionsdistrikt skall finnas en *pensionsnämnd* bestående av en ordförande och ett jämnt antal ledamöter, högst sex.

Pensionsnämnds arbetsuppgifter äro enligt den nya lagen i huvudsak desamma som åvila pensionsnämnd enligt 1935 års lag om folkpensionering. Liksom fallet är enligt sistnämnda lag skall enligt nya lagen ansökning om den del av ålderspension, som utgår oberoende av den egna inkomstens storlek (allmän ålderspension), i princip icke prövas av pensionsnämnd utan av pensionsnämndens ordförande omedelbart insändas direkt till pensionsstyrelsen. Enligt nya lagen skall emellertid, i motsats till vad nu är fallet, ansökan om icke inkomstprövad folkpension (allmän ålderspension) i vissa fall prövas av pensionsnämnden. Så skall ske då fråga uppkommit, huruvida sökanden i folkpensionshänseende skall anses såsom gift eller icke eller huruvida pension bör förvägras på grund av alkoholmissbruk.

Söker någon eljest folkpension, skall pensionsnämnd pröva i ansökningen

lämnade upplysningar och åberopade handlingar samt på grund av denna prövning och kända förhållanden fastställa sökandens årsinkomst och besluta, huruvida sökanden har rätt till pensionen eller till inkomstprövat tillägg till densamma. I samband härmed skall pensionsnämnden meddela beslut i fråga om undantag från bestämmelsen att pensionssökande skall ha tillhört någon av bostadskostnadsgrupperna II—V i tre år innan hans pension må utgå enligt de för sådan ortsgrupp gällande reglerna. Vidare skall pensionsnämnden besluta angående tillämpningen av de s. k. värdighetsbestämmelserna samt av regeln att i vissa fall gift pensionsberättigad må anses som ogift och tvärtom. I kommun, som beslutat införa särskilt bostadstillägg kommer pensionsnämnden enligt nya lagen att få sig pålagd en helt ny arbetsuppgift. Pensionsnämnden skall nämligen i enlighet med de grunder, som kommunen bestämt, besluta huruvida och med vilket belopp samt för vilken tid sådant tillägg skall utgå.

Pensionsnämnden har vidare att behandla ansökningar om ökning av pension samt besluta om minskning eller indragning av pension i vissa fall ävensom att i allmänhet övervaka folkpensioneringslagens efterlevnad inom pensionsdistriktet samt ställa sig till efterrättelse bestämmelserna i nämnda lag och de föreskrifter, som av Konungen meddelas angående pensionsnämnden. För pensionsnämnderna har den 13 mars 1937 (nr 69) utfärdats särskild instruktion.

Enligt lagen om barnbidrag har pensionsnämnden att pröva ärenden om barnbidrag på i tillämpliga delar samma sätt som gäller pensionsärenden.

För varje pensionsdistrikt skall finnas ett av pensionsstyrelsen förordnat ombud (*ortsombud*). Samma person kan förordnas till ombud för flera pensionsdistrikt. Ombudet har till huvudsaklig uppgift att övervaka och verka för en likformig lagtillämpning vid behandling av ärenden inom de till ombudets område hörande pensionsnämnderna samt i denna sin verksamhet iakttaga det allmännas rätt. Finner ombudet pensionsnämnds beslut icke lagligen grundat eller eljest stridande mot av pensionsstyrelsen lämnade anvisningar, skall ombudet anföra besvär över beslutet. Ombud äger närvara vid pensionsnämndens sammanträden och delta i överläggningarna men ej i besluten. I övrigt gäller för ombudens verksamhet en av pensionsstyrelsen den 30 mars 1938 utfärdad instruktion.

Pensionsnämndernas beslut äro enligt såväl gamla som nya lagen om folkpensionering icke slutgiltiga utan skola städse prövas av pensionsstyrelsen. För detta ändamål skall nämndens beslut jämte handlingarna i ärendet efter besvärstidens utgång översändas till styrelsen. Finner denna nämndens beslut vara lagligen grundat, skall styrelsen fastställa beslutet och bestämma beloppet av inkomstprövad pensionsförmån (utom såvitt angår särskilt bostadstillägg). Styrelsen äger såsom villkor för rätt till pension föreskriva, att sökanden underkastar sig undersökning å sjukvårdsanstalt eller av läkare som styrelsen bestämmer. Då ansökan om allmän

Ålderspension direkt insänts till styrelsen, skall styrelsen, om den finner sökanden berättigad därtill, besluta om pensionens utbetalande.

Finner pensionsstyrelsen pensionsnämnds beslut icke vara lagligen grundat, skall styrelsen — om rättelse ej kan ske i anledning av anförda besvär — återförvisa ärendet till nämnden för förnyad prövning. I vissa fall av uppenbara felaktigheter kan styrelsen dock utan återförvisning verkställa nödig rättelse. Då folkpensions belopp skall ändras i anledning av förändring med avseende å pensionstagares ålder eller civilstånd, må pensionsstyrelsen utan ansökning eller föregående prövning av pensionsnämnd verkställa erforderlig jämkning av pensionen. Finner pensionsstyrelsen skäl därtill föreligga, äger styrelsen besluta, att intill dess styrelsen slutligen avgjort på dess prövning beroende eller till pensionsnämnd återförvisat ärende, pension skall utgå enligt av styrelsen fastställda grunder och på de villkor i övrigt som styrelsen bestämmer.

Socialvårdskommittén.

I sitt betänkande rörande folkpensioneringens administrativa handhavande m. m. har socialvårdskommittén icke föreslagit någon mera väsentlig förändring i sättet för pensionsärendenas handläggning.

Rörande handläggningen av pensionsärendena har socialvårdskommittén anført, att denna, såväl lokalt som centralt, i huvudsak avsåge dels, beträffande sökande som ej fyllt 67 år, att pröva om invaliditet i lagstiftningens mening föreläge — *invaliditetsprövning* — och dels, beträffande alla som sökte pensionsförmån, vars storlek berodde av den egna inkomsten, att fastställa denna inkomst — *inkomstprövning*. Både invaliditetsprövning och inkomstprövning bleve nödvändiga jämväl sedan den nya lagstiftningen trätt i kraft, om också inkomstprövning beträffande dem som fyllt 67 år i regel icke erfordrades i den lägsta bostadskostnadsgruppen.

Enligt socialvårdskommitténs mening bör i n v a l i d i t e t s p r ö v n i n g e n även i fortsättningen verkställas såväl lokalt som centralt. Pensionsstyrelsens nuvarande granskningsrätt borde alltså bestå. Härutinnan har kommittén hänvisat till vad kommittén i detta avseende uttalat i sitt betänkande angående lag om folkpensionering. Däri anförde kommittén i huvudsak, att man vid en decentraliserad prövning av invaliditetsfrågan icke kunde undvika en ganska stor ojämnhet, varjämte det vore ogörligt att till lokala organ knyta den erforderliga medicinska expertisen. Det vore också lättare för ett centralt ämbetsverk att motstå påtryckningar från de pensionssökandes sida, något som vore av särskild vikt då förmånerna vore stora och sålunda mycket begärliga. Vid en centraliserad invaliditetsprövning föreläge även större möjligheter att anordna invaliditetsförebyggande sjukvård samt yrkesutbildning. För rätt till invalidpension eller sjukbidrag förutsatte kommittén sålunda liksom enligt gällande lagstiftning en central prövning av invaliditetsfrågan.

Under åberopande av en redogörelse för invaliditetsprövningen i Danmark — för vars innehåll torde få hänvisas till betänkandet — har kommittén framhållit, att denna prövning där handlades med ojämförligt större omsorg än hos oss. Med hänsyn till invaliditetsförklaringens stora betydelse för såväl den person det gällde som för det allmänna har kommittén funnit det oundgängligen nödvändigt att invaliditetsprövningen i vårt land ägnades större uppmärksamhet. En slapp invaliditetsbedömning medförde en betydande ökning av utgifterna för folkpensioneringen samtidigt som arbetsmarknaden undandroges välbehövligen arbetskraft.

Beträffande **i n k o m s t p r ö v n i n g e n** har socialvårdskommittén upplyst, att denna för närvarande tillgår så, att vederbörande pensionsnämnd å formuläret till nämndsutlåtande specificerar sökandens olika beräknade inkomster och utgifter samt med stöd härav beslutar det belopp, vartill sökandens årsinkomst skall uppskattas. Denna inkomstberäkning granskas i detalj inom pensionsstyrelsen. Föranleder granskningen icke till erinran, fastställes beslutet; i annat fall återförvisas ärendet till nämnden för rättelses vidtagande såframt ej styrelsen själv äger vidtaga erforderlig ändring.

Kommittén har beträffande frågan om decentralisering av inkomstprövningen anført, att om kommunerna utan central kontroll skulle omhänderha inkomstprövningen, så kunde det befaras, att lagtillämpningen skulle bli mycket ojämn och influeras av kommunernas olika ekonomiska ställning och den subjektiva uppfattningen inom det kommunala organ, som hade att handlägga ärendet.

Vad invaliderna beträffar har kommittén anført att uppskattningen av arbetsinkomsten vore ett så betydelsefullt moment vid invaliditetsprövningen att inkomstprövning måste ske i samband med pensionsstyrelsens behandling av invaliditetsfrågan. Det vore vidare enligt kommitténs uppfattning icke möjligt att låta endast pensionsnämnderna pröva rätten till änkepension. I fråga om denna nya hjälpform torde det nämligen vara särskilt betydelsefullt att en riktig och enhetlig praxis utbildades och vidmakthölles.

Socialvårdskommittén har funnit motiverat att den nuvarande ordningen för inkomstprövningen i princip bibehålles.

Inom kommittén har emellertid på denna punkt **a v v i k a n d e m e n i n g** uttalats av två av kommitténs ledamöter. Generaldirektören Bexelius, i vars yttrande lasarettssysslomannen Hagård instämt, har anført, att man borde utgå från att ärenden av sådan art som inkomstprövning borde avgöras lokalt. Den slutliga prövningen borde centraliseras till en statlig myndighet endast om det vore uppenbart, att en decentraliserad ordning skulle medföra stora olägenheter. I yttrandet har härutinnan anförts bland annat följande.

I motsats till kommitténs majoritet kan jag icke finna, att någon större risk för missbruk skulle föreligga, om man låte pensionsnämndernas beslut

angående inkomstprövning gälla utan omprövning av pensionsstyrelsen annat än om besvär anförts. Pensionsstyrelsen har dock ett Ortsombud närvarande vid nämndens sammanträden, och dessa ombud kunna efter en höjning av arvoden göras mera effektiva i fortsättningen. Tillräcklig enhetlighet i praxis kan vinnas genom vägledande instruktioner av pensionsstyrelsen och genom den intensifierade inspektionsverksamhet, som kommittén i annat sammanhang föreslår. I övrigt är det min tro, att man kan förlita sig på kommunernas goda vilja att åstadkomma ett riktigt resultat.

Jag vill särskilt understryka, att en pensionsnämnd genom ett beslut om fastställande av pensionssökandes inkomst icke direkt inverkar på fråga om överflyttande av en utgift från kommunen till staten. Detta sker däremot genom ett beslut om invalidförklaring. Sådana ärenden böra därför även enligt mitt förmenande avgöras centralt. Man kan då invända, att inkomstprövningen och invalidprövningen hänga så nära ihop, att det slutliga beslutet i dessa frågor bör fattas på samma gång. Om en sådan invändning godtages, vore det lätt att föreskriva, att inkomstprövningen skall underställas pensionsstyrelsen i de fall, då det är fråga om en ansökan om invalidpension. Man skulle ändock vinna, att inkomstprövningen decentraliseras i alla ärenden om bostadstillägg och änkepension.

Jag vill även påpeka, att antalet fall av inkomstprövning i de små pensionsdistrikten på landet bli så förhållandevis få, att Ortsombuden böra kunna få tid att omsorgsfullt granska pensionsnämndens samtliga beslut. I de större pensionsdistrikten bör man kunna förutsätta sådan sakkunskap hos pensionsnämnderna, att dessa med förtroende kunna anförtros avgörandet av inkomstprövningen.

Jag föreslår sålunda, att pensionsnämnderna skola bemyndigas att fatta slutliga beslut i ärenden angående inkomstprövning. Pensionsstyrelsens Ortsombud liksom pensionssökanden själv skall äga anföra besvär hos pensionsstyrelsen över nämndens beslut.

Reservanterna ha slutligen framhållit, att då mer än halva antalet ansökningar, som inom pensionsstyrelsen skulle underkastas granskning, kunde antagas bestå av ansökningar om inkomstprövad ålderspension och änkepension, pensionsstyrelsens tänkta organisation kunde nedskäras betydligt vid en decentralisering av ärendena angående inkomstprövning.

Yttranden m. m.

För innehållet i yttrandena och pensionsstyrelsens promemoria i denna del redogöres å s. 26—38 i propositionen. Utskottet får i dessa hänseenden hänvisa till propositionen.

Departementschefens anförande beträffande folkpensioneringens administrativa handhavande finnes till en del intaget å s. 21—24 i utskottets utlåtande. I övrigt hänvisas till propositionen.

Besvärsrätten.

Gällande bestämmelser.

Enligt såväl 1935 års lag om folkpensionering som nya folkpensioneringslagen (35 §) gäller, att ändring i pensionsnämnds beslut må av enskild sak-

ägare ävensom av kommun och av ombud för pensionsstyrelsen sökas hos styrelsen genom besvär, vilka skola insändas till pensionsnämndens ordförande, så att de äro honom tillhanda sist å fjortonde dagen efter beslutets meddelande, den dagen oräknad då sådant skedde. Ordföranden äger ock anföra besvär över nämndens beslut. Över anförda besvär skall nämnden avgiva yttrande att åtfölja handlingarna till pensionsstyrelsen. Över pensionsstyrelsens beslut i ärende rörande pension må enligt gällande bestämmelser klagan ej föras av enskild sakägare. Justitiekanslern eller efter dennes medgivande kommun, pensionsnämnds ordförande och pensionsstyrelsens ombud må söka ändring i pensionsstyrelsens beslut hos Konungen genom besvär, vilka vid talans förlust skola vara inkomna till socialdepartementet å trettionde dagen från den dag beslutet gavs.

Enligt lagen om regeringsrätten skola mål angående folkpensionering, invalidunderstöd och barnbidrag tillhöra regeringsrättens upptagande och avgörande.

Socialvårdskommittén.

Enligt socialvårdskommitténs mening föreligger icke något behov att i princip ändra nuvarande bestämmelser om klagan över pensionsnämnds beslut; i ett par detaljer borde reglerna dock kunna förbättras. Sålunda syntes böra stadgas att den omständigheten, att besvären ingivits eller insänts direkt till pensionsstyrelsen i stället för till pensionsnämndens ordförande, ej må utgöra hinder för besvärens upptagande till prövning, därest de inkommit till pensionsstyrelsen före utgången av den stadgade besvärstiden. I sådant fall borde pensionsstyrelsen ha att omedelbart överlämna besvären till vederbörande pensionsnämndsordförande för vederbörlig behandling. Har pensionsnämnd särskild expedition, syntes besvären böra anses såsom inkomna till pensionsnämndens ordförande den dag de inkommit till expeditionen. Vad sålunda föreslagits torde redan nu tillämpas i praxis.

Kommittén har vidare anført, att det i de flesta fall borde vara tillfyllest att pensionsnämndens ordförande yttrade sig över inkomna besvär, såvida det icke vore han själv som besvärat sig. Den nuvarande bestämmelsen kunde, om den tillämpades strängt, leda till en betydande försening av ärendes slutliga avgörande. Enligt vad kommittén anför, torde det vara vanligt att pensionsnämnd bemyndigar sin ordförande att avgiva yttrande över inkomna besvär.

I fråga om behovet av bestämmelser om besvär över pensionsstyrelsens beslut i folkpensionsfrågor har socialvårdskommittén anført, att detta behov uppenbarligen vore beroende såväl av den betydelse sådan frågas avgörande kunde ha för sökanden eller det allmänna som av sättet för frågornas handläggning inom pensionsstyrelsen. Ökningen av pensionsförmånernas storlek skärpte kravet på tillförlitlighet vid pensionsärendenas avgörande, vilket förhållande talade för att pensionsstyrelsens beslut borde kunna överklagas i

viss utsträckning. Förhållandet medförde emellertid också behov av en omsorgsfullare handläggning av dessa ärenden inom pensionsstyrelsen och i den mån detta behov tillgodosåges, minskades behovet av besvärmöjligheter.

Kommittén, som ansett att vare sig Kungl. Maj:t i statsrådet eller regeringsrätten vore lämplig som högsta instans, har föreslagit, att frågan om inrättande av en socialförsäkringsöverdomstol upptages till utredning och att i avbidan på denna frågas lösning nuvarande bestämmelser om besvär över pensionsstyrelsens beslut i folkpensionsärenden bibehållas.

Yttranden m. m.

För innehållet i yttrandena i denna del redogöres å s. 47 och 48 i propositionen. Utskottet får hänvisa till denna redogörelse.

Departementschefens anförande beträffande besvärrätten finnes till en del intaget å s. 24—26 i utskottets utlåtande. I övrigt hänvisas till propositionen.

Utbetalningsfrågor.

Gällande bestämmelser m. m.

I såväl 1935 års lag om folkpensionering som den nya lagen i samma ämne stadgas att det ankommer på Konungen att förordna angående sättet och tiden för utbetalning av folkpension. Bestämmelserna härom äro för närvarande meddelade i en den 25 september 1942 utfärdad kungörelse (nr 772) som genom kungörelse den 1 juni 1945 (nr 237) undergått viss ändring. Därjämte ha detaljbestämmelser utfärdats av pensionsstyrelsen och generalpoststyrelsen.

Socialvårdskommittén föreslog i sitt betänkande med förslag till ny lagstiftning om folkpensionering, att i lagen skulle införas bestämmelse därom att folkpension skulle utbetalas månadsvis, därvid den finge anses belöpa på december månad med högst elva kronor högre belopp än på envar av årets övriga månader. Folkpension, som utgjordes av enbart grundpension eller som vore änkepension, skulle dock kunna utbetalas kvartalsvis, därvid den i fråga om änkepension finge anses belöpa på kalenderårets sista kvartal med högst tre kronor högre belopp än på ett vart av årets övriga kvartal. Syftet med de sålunda föreslagna bestämmelserna var att möjliggöra att folkpension alltid skulle kunna utbetalas i jämna kronor. Bestämmelserna upptogos emellertid icke i det förslag till ny lag om folkpensionering, som förelades riksdagen, med hänsyn till socialvårdskommitténs fortsatta arbete angående förändrad ordning för utbetalningen av folkpensionerna.

I nu förevarande betänkande har socialvårdskommittén föreslagit att det nuvarande systemet för utbetalning av folkpensioner skulle utbytas mot ett nytt system, enligt vilket utbetalningarna skulle verkställas centralt därige-

nom att från pensionsstyrelsen utsändes särskilda folkpensionsanvisningar. Sedan yttranden över betänkandet i denna del inkommit från pensionsstyrelsen, generalpoststyrelsen och statens organisationsnämnd har Kungl. Maj:t genom beslut den 21 juni 1946 förklarat sig avse att lägga det framlagda förslaget angående sättet för utbetalningen av folkpensionerna, sett ur teknisk synpunkt, till grund för en omläggning av utbetalningssystemet.

Socialvårdskommittén.

Kommittén har i förevarande betänkande föreslagit upptagande i nya folkpensioneringslagen av de regler för utbetalning månadsvis som kommittén tidigare föreslagit. Emellertid har den jämkning förordats, att någon föreskrift om utbetalning av änkepensioner icke borde meddelas, då med det nya utbetalningssättet det vore lämpligast att utbetala samtliga änkepensioner månadsvis.

Härutöver har kommittén upptagit en del ytterligare spörsmål rörande folkpensionernas utbetalning till behandling. I fråga om hustrutilläggen har kommittén sålunda ansett skäl tala för att dessa borde utbetalas till hustrun själv. I annat fall uppstode svårigheter, när mannen på statens bekostnad intoges på anstalt eller han intoges på fattigvårdsanstalt eller fattigvården eljest vore berättigad uppbära hans folkpension, ävensom då hustrun vore omhändertagen å anstalt. Kommittén föresloge därför att i 38 § nya lagen om folkpensionering intoges bestämmelse att hustrutillägg uppgående till lägst 60 kronor skulle utbetalas till hustrun. De fall då hustrutillägget understege nämnda belopp torde bli mycket få. Någon olägenhet syntes icke behöva uppkomma av att hustrutillägget i dessa fall utbetalades till mannen för undvikande av separat utbetalning av alltför små belopp.

För ett särskilt fall har socialvårdskommittén föreslagit införande i lagtexten av bestämmelse om rätt för pensionsstyrelsen att utbetala folkpension till annan än den därtill berättigade. Kommittén har nämligen, under åberopande av vad i samband med nya folkpensioneringslagens tillkomst förekommit angående alkoholmissbrukares rätt till folkpension, förklarat, att det skulle vara tilltalande därest påföljdsbestämmelsen vid alkoholmissbruk kunde ersättas med ett stadgande, som innebure möjlighet för pensionsstyrelsen att i fall av alkoholmissbruk utbetala folkpension till annan än den pensionsberättigade själv, exempelvis till kommunal myndighet eller till den pensionsberättigades make. Då kommittén ställt sig tveksam inför spörsmålet att giva pensionsstyrelsen ett allmänt bemyndigande att utbetala pensionen till annan än den pensionsberättigade, syntes en framkomlig väg vara att giva pensionsstyrelsen sådan befogenhet, därest nykterhetsnämnd gjorde framställning därom. Kommittén förordade därför att ifrågavarande värdighetsbestämmelse finge utgå ur 16 §, samt att i stället i 38 § infördes en bestämmelse av innehåll att pensionsstyrelsen ägde, där nykterhetsnämnd där om gjort framställning, besluta, att folkpension till den, vilken är eller ny-

ligen varit hemfallen åt alkoholmissbruk, skulle utbetalas till annan än den pensionsberättigade.

Yttranden m. m.

För innehållet i yttrandena i denna del redogöres å s. 53—55 i propositionen. Utskottet får hänvisa till denna redogörelse.

Departementschefens anförande beträffande utbetalningsfrågorna finnes till en del intaget å s. 26 och 27 i utskottets utlåtande. I övrigt hänvisas till propositionen.

Departementschefen.

I fråga om *folkpensioneringens administrativa handhavande* har föredragande departementschefen, statsrådet Möller, i propositionen anført bland annat följande:

»Vid framläggandet för 1946 års riksdag av förslaget till ny lag om folkpensionering framhölls, att de i förslaget upptagna föreskrifterna angående folkpensioneringens administrativa handhavande vore att anse såsom provisoriska i avbidan på den ytterligare utredning härutinnan socialvårdskommittén ställt i utsikt. Denna utredning föreligger nu. I fråga om sättet för pensionsärendenas behandling har socialvårdskommittén icke föreslagit några väsentliga ändringar i vad för närvarande gäller.

Rörande pensionsnämndernas befattning med pensionsärendena gäller såväl för närvarande som enligt nya folkpensioneringslagen i dess antagna lydelse, att varje beslut av pensionsnämnd skall granskas av pensionsstyrelsen, som har det slutliga avgörandet i sin hand. Detta gäller såväl rent faktiska förutsättningar för rätten till pension som mera skälighetsbetonade avgöranden. I sistnämnda hänseende avser prövningen framför allt två spörsmål, nämligen dels huruvida vederbörande är invalid i folkpensioneringslagens mening och därmed berättigad till invalidpension (eller sjukbidrag) och dels frågan om storleken av den pensionsberättigades inkomst. Vad angår invaliditetsprövningen har socialvårdskommittén funnit klart, att denna även i fortsättningen borde verkställas såväl lokalt som centralt. I fråga om inkomstprövningen har kommittén övervägt huruvida en decentralisering av prövningsförfarandet kunde ske. På anförda skäl har emellertid kommittén stannat för att föreslå att även på detta område den nuvarande ordningen i huvudsak bibehålles. Två ledamöter av kommittén ha dock på denna punkt varit av annan mening och förordat en decentralisering av inkomstprövningen.

De skäl socialvårdskommittén anført för att invaliditetsprövningen även i fortsättningen bör handläggas såväl lokalt som centralt synas mig bärande. Jag vill särskilt framhålla vad kommittén anført därom, att man icke kan

till lokala organ knyta den medicinska expertis, som är erforderlig för en följdriktig och tillfredsställande prövning av invaliditetsavgörandena, ävensom att vid en centraliserad invaliditetsprövning föreligga större möjligheter att anordna invaliditetsförebyggande åtgärder och sörja för erforderlig sjukvård. Med invaliditetsprövning torde, på sätt pensionsstyrelsen i sin särskilda promemoria anfört, i här förevarande avseende böra jämsställas prövningen av rätt till blindtillägg till den som ej åtnjuter invalidpension.

Därest i enlighet med det anförda pensionsnämnds beslut angående förefintligheten av invaliditet i folkpensioneringslagens mening alltjämt skall underställas pensionsstyrelsens prövning, torde detsamma böra gälla om inkomstprövningen i ärenden angående invalidpension. Förutsättningarna för att någon skall betraktas som invalid i folkpensioneringslagens mening äro att vederbörande på grund av sjukdom, sinnesslöhet, vanförhet eller annat lyte är ur stånd att försörja sig genom sådant arbete som motsvarar hans krafter och färdigheter. Såsom socialvårdskommittén framhållit och pensionsstyrelsen i sitt yttrande understrukit är med hänsyn härtill uppskattningen av arbetsinkomstens storlek ett betydelsefullt moment även i själva invaliditetsprövningen. Det rent medicinska bedömandet kompletteras sålunda med en uppskattning av den pensionsökandes faktiska försörjningsläge. Då den medicinska invaliditetsprövningen, enligt vad jag tidigare anfört, bör ske såväl lokalt som centralt, synes detsamma böra gälla om inkomstprövningen i invaliditetsärenden. I denna del finner jag mig sålunda böra godtaga socialvårdskommitténs förslag.

Vad åter angår inkomstprövningen i övrigt — i fråga om bostads- och hustrutillägg till ålderspensioner samt änkepensioner — hyser jag för min del i likhet med minoriteten inom kommittén och ett flertal remissinstanser starka sympatier för en decentraliserad inkomstprövning. Den lokala orts- och personkännedomen beredes härigenom det inflytande, som enligt min uppfattning bör tillkomma den. Att folkpensioneringen till väsentlig del är en statlig angelägenhet torde icke göra det nödvändigt att den centrala tillsyn av folkpensioneringens handhavande, som är önskvärd, erhåller den formen att varje av kommunal myndighet fattat beslut skall i detalj prövas av ett centralt ämbetsverk. Socialvårdskommitténs betänkande andas en stark misstro mot de lokala organens villighet och förmåga att på ett riktigt sätt handha tillämpningen av folkpensioneringslagen. Jag kan icke dela denna inställning. Såsom länsstyrelsen i Malmöhus län anfört torde, med den erfarenhet och ansvarskänsla kommunala nämnder i allmänhet besitta, någon större risk för missbruk icke föreligga om inkomstprövningen decentraliseras. Det är att märka, att resultatet av inkomstprövningen icke kan medföra att på staten övervältras kostnader, som eljest skolat bäras av kommunen. De nya folkpensionernas belopp ha nämligen avvägs så att något behov av fattigvård vid sidan av desamma normalt icke skall föreligga, i allt fall icke om vederbörande pensionär har egna inkomster vid sidan av pensionen. Att

märka är vidare att frikostighet från de kommunala organens sida vid pensionsärendenas handläggning medför att vederbörande kommuns utgifter i form av bidrag till den inkomstprövade förmånen stegras. Då ett av huvudskälen för att låta kommunerna bidra till kostnaderna för folkpensioneringen varit att skapa garantier för en omsorgsfull prövning av inkomstberäkningen, synes konsekvensen kräva att de kommunala organen också få taga ansvaret för de beslut som fattas i dylikt hänseende.

Socialvårdskommittén har såsom skäl mot en decentralisering av inkomstprövningen anfört, att vid en decentraliserad prövning lagtillämpningen kunde befaras bli mycket ojämn och komma att influeras av kommunernas olika ekonomiska ställning och den subjektiva uppfattningen inom det kommunala organ som hade att handlägga ärendet. Dessa farhågor kunna måhända icke helt avvisas. Såsom minoriteten inom kommittén och vissa remissinstanser påpekat torde dock denna olägenhet kunna motverkas genom en intensifierad inspektions- och upplysningsverksamhet från pensionsstyrelsens sida. Vad särskilt angår det inflytande på prövningen, som kommunernas bidragsskyldighet till inkomstprövade pensionsförmåner kan tänkas medföra, vill jag erinra, att riksdagen vid antagandet av den nya folkpensioneringslagen hemställde om utredning angående denna bidragsskyldighet i syfte att utjämna den olika belastningen å kommunernas ekonomi. Genomföres en dylik utjämning — utredning därom har numera verkställts och jag torde få senare anmäla denna fråga — torde därigenom det anförda skälet mot en decentralisering avsevärt minska i betydelse. Därjämte är att märka, att pensionsstyrelsen genom sina ortsombud kan öva inflytande på pensionsärendenas handläggning. Att förlägga beslutanderätten till ortsombuden — en utväg som diskuterats av socialvårdskommittén — är emellertid enligt min uppfattning icke lämpligt. Härigenom skulle pensionsnämnderna i realiteten komma att intaga samma ställning som för närvarande och någon verklig decentralisering komme sålunda ej till stånd.

Pensionsstyrelsen har förklarat, att även om en decentraliserad handläggning av inkomstprövningen kunde tänkas medföra någon tidsvinst, denna dock normalt komme att bli obetydlig. I den särskilda promemoria styrelsen avgivit har vidare anförts, att under den första tiden av den nya lagstiftningens tillämpning en decentralisering kunde väntas komma att bidra till en summarisk handläggning av ärendena. Styrelsen har vidare — från sina utgångspunkter — funnit någon personalbesparing av betydelse inom styrelsen icke kunna ske, bland annat därför att antalet besvär i pensionsärenden komme att ökas vid en decentralisering och denna nödvändiggjorde en kraftigt vidgad inspektionsverksamhet från styrelsens sida. Farhågor ha vidare av styrelsen uttalats för att en sådan förstärkning av ortsombudsinstitutionen, som nödvändiggjordes av decentraliseringen, skulle möta stora svårigheter att genomföra.

De invändningar mot en decentralisering av inkomstprövningen, som så-

lunda gjorts, synas mig icke kunna tillmätas sådan vikt, att de böra lägga hinder i vägen för en dylik åtgärd. Jag är väl medveten om att den ökade inspektions- och upplysningsverksamhet, som vid en decentralisering är önskvärd, i viss mån uppväger den besparing i pensionsstyrelsens organisation, som granskningsarbetets bortfallande medför. Fördelarna av en decentraliserad inkomstprövning i form av ett ökat inflytande för den lokala orts- och personkännedomen, en stegrad ansvarskänsla hos pensionsnämnderna och ett snabbare avgörande av ärendena synas emellertid väga så tungt, att jag förordar en sådan decentralisering.

I enlighet med det anförda skulle pensionsstyrelsens befattning med pensionsnämndernas beslut i ärenden angående ålders- och änkepension — inberäknat utgående hustrutillägg eller bostadstillägg — därest besvär ej anförts, i huvudsak inskränkas till en kontroll av pensionsbeloppets beräkning, medan däremot i ärenden angående invalidpension, sjukbidrag och blindtillägg styrelsen skulle vara skyldig att granska nämndsbesluten i samma omfattning som hittills. För pensionsstyrelsens del innebär detta en betydande omläggning, medan däremot pensionsnämndernas arbete icke nämnvärt påverkas av decentraliseringen. En ny uppgift för nämnderna tillkommer dock i och med uträknandet av pensionerna. Detta synes böra ske icke endast i sådana ärenden, vilkas handläggning decentraliseras, utan i alla pensionsärenden, som handläggas av nämnden, och sålunda jämväl i ärenden angående invalidpension, sjukbidrag och blindtillägg. För de pensionsökande torde det nämligen vara av intresse att snarast möjligt få besked om pensionens storlek, och den omständigheten att beloppet till äventyrs kan komma att ändras av pensionsstyrelsen synes ej i detta sammanhang böra tillmätas större vikt.

I det föregående har icke berörts frågan om handläggningen av ansökningar, som avse enbart allmän ålderspension. Sådana ansökningar skola i regel av pensionsnämndens ordförande omedelbart översändas till pensionsstyrelsen. Med hänsyn till önskvärdheten av snabbhet i handläggningen synes någon ändring på denna punkt icke påkallad.»

I fråga om *besvärsrätten* har departementschefen bland annat anført följande:

»I det föregående har jag förordat, att pensionsnämndernas beslut i viss omfattning skola bli gällande utan den granskning från pensionsstyrelsens sida som för närvarande äger rum. Det är givet, att härigenom rätten att anföra besvär över pensionsnämnds beslut kommer att öka i betydelse och att antalet besvärs mål i pensionsstyrelsen kommer att bli högre än vad eljest skulle blivit fallet. Särskilt under de första åren efter den nya folkpensionsringslagens ikraftträdande torde man få räkna med att besvärsförfarandet

blir flitigt anlitat. Någon anledning att i princip ändra de nuvarande reglerna om rätten att anföra besvär över pensionsnämnds beslut torde emellertid icke föreligga.

Över pensionsstyrelsens beslut i pensionsärende kan för närvarande klagan ej föras av enskild part. Socialvårdskommittén har funnit någon ändring härutinnan icke böra ske, men förordat, att frågan om inrättande av en socialförsäkringsöverdomstol, som skulle vara högsta instans jämväl i fråga om andra socialförsäkringsformer, bleve föremål för utredning. En dylik utredning har förordats av åtskilliga av remissinstanserna. Pensionsstyrelsen har dock för sin del funnit något behov av utvidgning av rätten till besvär i folkpensionsärenden icke föreligga. Själv delar jag uppfattningen att inrättandet av en för olika socialförsäkringsgrenar gemensam högsta prövningsinstans bör bli föremål för övervägande. Tidpunkten härför synes mig dock ännu icke inne i betraktande därav att reformarbetet på socialförsäkringens område alltjämt pågår. Den ifrågasatta utredningen synes fördens skull böra tills vidare anstå.

I den nya lagen om allmän sjukförsäkring har införts möjlighet att hos Kungl. Maj:t överklaga tillsynsmyndighetens — pensionsstyrelsens — beslut i ärenden som angå lagens tillämpning, ehuru endast i viss begränsad omfattning. Såsom skäl för införandet av denna besvär rätt har jag anfört bland annat, att rätten till sjukhjälp ofta torde vara av stor ekonomisk betydelse för den enskilde samt att tillvaron av en överinstans torde medföra större garantier att spörsmål av mera principiell art ägnades en noggrann prövning. Såsom ett skäl att förlägga prövningen av besvär ärendena till Kungl. Maj:t i statsrådet har jag anfört att det särskilt under de första åren efter den nya lagens ikraftträdande kunde vara av vikt att chefen för socialdepartementet bleve i tillfälle att följa tillämpningen av lagen. Vad sålunda anförts synes mig i allt väsentligt äga motsvarande tillämpning i ärenden angående folkpension. Jag finner det därför påkallat, att jämväl i dylika ärenden möjlighet för den enskilde att anföra besvär över pensionsstyrelsens beslut införes. Rätten därtill måste dock med hänsyn till ärendenas antal på något sätt begränsas. Såsom socialvårdskommittén påpekat är i så gott som alla fall beviljandet av folkpension en fråga av synnerlig vikt för den sökande, varför de i sjukförsäkringslagen upptagna förutsättningarna för att besvär rätt skall föreligga icke lämpligen kunna tagas till förebild för motsvarande bestämmelser i folkpensioneringen. Det synes icke möjligt att lösa frågan på annat sätt än att åt pensionsstyrelsen inrymmas en diskretionär prövningsrätt i vilka fall besvär skola få anföras. Därvid torde, i huvudsaklig anslutning till vad socialvårdskommittén uttalat, böra föreskrivas att pensionsstyrelsen skall lämna tillstånd till klagan, då fråga om sökanden är arbetsoförmögen eller fråga om beräkning av sökandes inkomst befinnes vara tveksam och tillika av stor betydelse ur ekonomisk synpunkt

eller fråga är om tillämpning av påföljdsbestämmelse eller pensionsstyrelsen eljest finner särskilda skäl föreligga att bevilja tillstånd. Härutöver bör, liksom i fråga om sjukförsäkringen, tillstånd alltid lämnas, då någon av dem som inom pensionsstyrelsen deltagit i behandlingen av ärendet uttalat avvikande mening. Nuvarande bestämmelser om rätt för annan än enskild att anföra besvär över pensionsstyrelsens beslut i folkpensionsärenden torde däremot kunna kvarstå i oförändrat skick. Frågan om den ändring i regeringsrättslagen som påkallas av den av mig nu förordade omläggningen av besvärsförfarandet torde senare få anmälas av chefen för justitiedepartementet. »

Beträffande *utbetalningsfrågorna* har departementschefen bland annat anfört följande:

»Det nya utbetalningssystem för folkpensionerna, varom Kungl. Maj:t i princip fattat beslut, innebär att det nuvarande kvittenshäftessystemet skall ersättas av utbetalning genom centralt utfärdade särskilda folkpensionsanvisningar, vilka från pensionsstyrelsen utsändas till postanstalterna för utdelning till de pensionsberättigade. Dessa skola därefter äga lyfta pensionsbeloppen å vederbörlig postanstalt. Utbetalningen förutsättes skola liksom hittills i regel ske månadsvis. Mot socialvårdskommitténs förslag att folkpension, som utgöres av enbart grundpension, skall utbetalas kvartalsvis har jag ej något att erinra. I likhet med kommittén förordar jag vidare att i lagen om folkpensionering införes uttryckliga bestämmelser i här förevarande avseenden samt att därvid stadgas att pensionen skall anses belöpa på december månad med högst elva kronor högre belopp än på envar av årets övriga månader. Genom sistnämnda stadgande vinnes att pensionen alltid kan utbetalas i jämnt antal kronor. De av kommittén i detta sammanhang föreslagna föreskrifterna om särskilda regler för kommunbidragens beräkning torde böra bli föremål för överbäggande i samband med att frågan om kommunbidragens konstruktion upptages till avgörande.

Socialvårdskommittén har föreslagit att hustrutillägg till folkpension skall, utom för det fall att hustrutillägget understiger 60 kronor om året, utbetalas till hustrun själv samt till stöd därför åberopat, att eljest svårigheter skulle kunna uppstå, när endera av makarna omhändertoges på anstalt och i vissa andra fall. Då grunden till att hustrutillägg införts är den, att eljest mången gång två åldriga makar skulle bliva hänvisade att försörja sig å allenast mannens pension, samt hustrun själv uppbär sin folkpension, då båda makarna äro pensionsberättigade, synes detta kommitténs förslag böra genomföras. Anledning synes mig dock icke föreligga att göra något undantag för sådana fall då hustrutillägget icke uppgår till 60 kronor. Dessa fall torde komma att bliva sällsynta och anledning att i lagstiftningen särskilt beakta dem synes mig ej föreligga.

Jag övergår härefter till frågan om folkpensions utbetalning till annan än

pensionstagaren, då fråga ej är om hustrutillägg. Socialvårdskommittén har i denna del för ett särskilt fall, nämligen i fråga om pensionsberättigad som är hemfallen åt alkoholmissbruk, föreslagit att i lagen skulle inryckas föreskrifter som möjliggjorde folkpensionsutbetalning till annan, exempelvis till kommunal myndighet eller till den pensionsberättigades make. I samband härmed borde enligt kommitténs mening den särskilda bestämmelsen om indragning av folkpension vid alkoholmissbruk utgå ur lagen. Detta förslag synes mig böra godtagas. Regler av nu antytt innehåll synas med hänsyn till deras för pensionstagaren ingripande betydelse böra införas i själva lagen.

Övergången till det nya utbetalningssystemet för folkpensionerna torde, utöver vad i det föregående sagts, kräva ytterligare föreskrifter angående utbetalningsspörsmål, såsom exempelvis beträffande rätten att använda fullmakt vid pensionens lyftande. Sådana ytterligare föreskrifter torde emellertid få överlåtas åt administrativt avgörande. Vad pensionsstyrelsen anfört därom att i vissa fall ett icke obetydligt överskott uppkomme å uppuren folkpension sedan vårdavgift erlagts för å anstalt intagen pensionstagare torde därvid böra beaktas. Jag vill i detta sammanhang betona, att i den mån den nya folkpensionen är tillräcklig för att pensionstagaren skall kunna själv bekosta utgående vårdavgifter, fattigvårdssamhällena böra medverka till att omhändertagandet av pensionstagaren bringas att upphöra.»

Förslagets särskilda bestämmelser.

Utskottet får beträffande förslagets särskilda bestämmelser, utöver vad som anföres här nedan, hänvisa till propositionen s. 59—70.

Enligt 1935 års lag om folkpensionering skall pensionsnämnd sammanträda så ofta ordföranden med avseende å inkomna ärendens antal och vikt finner det nödigt, dock minst en gång varje kalenderhalvår. Härutöver har i instruktionen för pensionsnämnderna föreskrivits att ärende, som för prövning eller yttrande av pensionsnämnd inkommit till nämndens ordförande, skall av nämnden handläggas snarast möjligt och senast inom två månader, såvida icke pensionsstyrelsen, där det prövas erforderligt, annorlunda förordnar. I nya folkpensioneringslagen har på departementschefens förslag i 28 § influtit bestämmelse om att pensionsnämnd skall sammanträda minst en gång i månaden om på nämndens prövning beroende ärende finnes.

Socialvårdskommittén har i denna fråga anfört, att kommittén helt delade den uppfattning, som låge bakom den sålunda vidtagna ändringen, nämligen att det på alla sätt borde eftersträvas att de pensionsökande finge den folkpension, vartill de kunde finnas berättigade, utan onödigt dröjsmål. Emellertid måste enligt kommitténs mening också hänsyn tagas till de svårighe-

ter, som kunde vara förenade med allt för täta nämndssammanträden, särskilt i kommuner med svåra kommunikationsförhållanden. Då fråga vore om indragning eller minskning av pension eller då pensionsstyrelsen återförvisat pensionsärende men samtidigt provisoriskt beviljat pension, torde ofta behovet av snabbhet i handläggningen icke vara så stort som då fråga vore om nybeviljande eller ökning av pension.

Kommittén har föreslagit att pensionsnämnd skall sammanträda så ofta ordföranden med avseende å inkomna ärendens antal och vikt finner det nödigt, dock minst en gång varje kalenderkvartal samt under iakttagande av att på nämndens prövning beroende ansökning om pension eller om ökning av pension skall handläggas snarast möjligt och senast inom en månad, såvida icke pensionsstyrelsen, där det prövas erforderligt, annorlunda förordnar.

Pensionsstyrelsen har i sitt yttrande över socialvårdskommitténs betänkande förklarat, att såväl den i nya folkpensioneringslagen influerna bestämmelsen om pensionsnämnds sammanträde minst en gång i månaden som kommitténs förslag till uppmjukning av denna bestämmelse skulle för tiden intill den nya kommunindelningens ikraftträdande medföra så stora och allvarliga olägenheter för nämnder och ombud, att styrelsen ifrågasatte om ej hittills tillämpade föreskrifter borde få gälla till dess ny kommunindelning trätt i kraft. Alltså skulle obligatoriskt sammanträde hållas varje halvår samt handläggning av pensionsärende ske senast inom två månader sedan ärendet inkommit till ordföranden, såvida icke pensionsstyrelsen, där det prövades erforderligt, annorlunda förordnade. Möjligen kunde sistnämnda tidrymd utbytas mot en månad, men i dylikt fall torde dock ett generellt medgivande från pensionsstyrelsen om högst två månaders liggetid för vissa mindre brådskande ärenden bli erforderligt.

Departementschefen har i denna fråga anfört följande:

»För de pensionssökande är det uppenbarligen av största vikt, att prövningen av pensionsansökningarna icke onödigtvis fördröjes. Mot bakgrunden härav föreslog jag vid framläggande av förslaget till nya folkpensioneringslagen, att pensionsnämnd skulle sammanträda minst en gång i månaden, om på nämndens prövning beroende ärende funnes. Den ytterligare utredning som nu föreligger har icke föranlett mig att frångå denna principiella ståndpunkt. Med hänsyn till lokala förhållanden — jag tänker därvid särskilt på Norrland — kan det emellertid vara önskvärt att pensionsstyrelsen äger medgiva undantag från denna huvudregel. Syftet med regeln synes mig ock vinnas, därest, på sätt socialvårdskommittén förordnat, regeln kommer att gälla endast ansökningar om pension eller om ökning av pension. Beträffande andra ärenden torde i en blivande ny instruktion för pensionsnämnderna kunna inflyta erforderliga föreskrifter till förebyggande av onödig tidsutdräkt i ärendenas handläggning. I anledning av vad föreningen pen-

sionsnämndsordförande i Stockholm med omnejd anfört vill jag uttala, att det i regel bör vara möjligt att inom en månad erhålla det material som erfordras för prövning av en pensionsansökning. Den möjlighet som enligt 30 § finnes att uppskjuta ärendes fortsatta handläggning, bör följaktligen användas endast då så är oundgängligen erforderligt. Jag vill slutligen anmärka att jag icke finner något behov föreligga av föreskrift att pensionsnämnd obligatoriskt skall sammanträda varje kalenderkvartal eller ens varje kalenderhalvår. Finnes intet ärende att handlägga, är uppenbarligen ett dylikt sammanträde ganska meningslöst.

I enlighet med det anförda föreslår jag att pensionsnämnd skall sammanträda å ställe, som nämnden bestämmer, på kallelse av ordföranden, så ofta denne med avseende å inkomna ärendens antal och vikt finner det nödigt, dock att på nämndens prövning beroende ansökning om pension eller om ökning av pension skall handläggas snarast möjligt och senast inom en månad, såvida icke pensionsstyrelsen, där särskilda skäl därtill föranleda, annorlunda förordnar.»

I den förut omnämnda skrivelser till utskottet från föreningen pensionsnämndsordförande i Stockholm med omnejd framhålles, att den föreslagna bestämmelsen i 28 § att ansökning om pension eller om ökning av pension skulle handläggas senast inom en månad för Stockholms vidkommande skulle medföra icke ringa svårigheter. Den skulle nämligen tvinga stadens pensionsnämnder att sammanträda minst var fjortonde dag och sannolikt varje vecka, vilket knappast kunde anses erforderligt ur saklig synpunkt. Pensionsnämnderna i Stockholm hade gemensam expedition. En ansökning, som inlämnats till expeditionen, räknades som inkommen till ordföranden samma dag den inlämnats till expeditionen. Det togo ofta tio å fjorton dagar för expeditionen att införskaffa uppgifter från socialregistret, nykterhetsnämnd och andra dylika uppgifter. Ibland kunde det dröja ännu längre innan ansökningen faktiskt komme ordföranden tillhanda. Pensionsnämnderna i Stockholm hade i regel sammanträde var tredje vecka. Det vore ett önskemål att nämnderna finge fortsätta härmed och icke tvingades att hålla två sammanträden varje månad.

Utskottet.

Både enligt nu gällande bestämmelser och enligt 1946 års lag om folkpensionering i dess antagna lydelse skall varje beslut av pensionsnämnd granskas av pensionsstyrelsen, som har det slutliga avgörandet i sin hand. Det genom propositionen framlagda lagförslaget innebär en betydande decentralisering av folkpensioneringens administrativa handhavande. Pensionsstyrelsens befattning med pensionsnämndernas beslut i ärenden angående ålders- och änkepension skall, därest besvär icke anföres, enligt för-

slaget i huvudsak inskränka sig till en kontroll av pensionsbeloppets beräkning. I ärenden angående invalidpension, sjukbidrag och blindtillägg skall däremot pensionsstyrelsen i samma omfattning som hittills granska pensionsnämnds beslut.

Utskottet har icke något att erinra mot det framlagda förslaget till lag angående ändring i 1946 års lag om folkpensionering. Såsom departementschefen framhållit, torde den i propositionen föreslagna decentraliseringen av inkomstprövningen icke medföra någon större fara för missbruk. Det torde visserligen förhålla sig så, att en decentralisering av inkomstprövningen kan befaras medföra ojämnhet i lagtillämpningen, men denna olägenhet torde kunna motverkas genom en intensifierad inspektions- och upplysningsverksamhet från pensionsstyrelsens sida.

Enligt den nuvarande lydelsen av 28 § i 1946 års lag om folkpensionering skall pensionsnämnd sammanträda så ofta ordföranden med avseende å inkomna ärendens antal och vikt finner det nödigt, dock minst en gång i månaden, om på nämndens prövning beroende ärende finnes. Denna bestämmelse föreslås i propositionen ändrad så, att pensionsnämnd skall sammanträda så ofta ordföranden med avseende å inkomna ärendens antal och vikt finner det nödigt, dock att på nämndens prövning beroende ansökning om pension eller om ökning av pension skall handläggas snarast möjligt och senast inom en månad, såvida icke pensionsstyrelsen, där särskilda skäl föranleda därtill, annorlunda förordnar. Föreningen pensionsnämndsordförande i Stockholm med omnejd har i skrivelse till utskottet framhållit, att den föreslagna lydelsen av 28 § för Stockholms vidkommande skulle komma att medföra vissa svårigheter. För de pensionssökande är det uppenbarligen av största vikt, att prövningen av pensionsansökningarna icke fördröjes, och utskottet vill därför icke föreslå någon ändring av den lydelse 28 § erhållit i propositionen. En sådan ändring torde icke heller vara nödvändig för lösande av de av föreningen påtalade svårigheterna. Om med hänsyn till lokala förhållanden huvudregeln i 28 § skulle medföra olägenheter, så har nämligen pensionsstyrelsen rätt att medgiva undantag från huvudregeln.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 6 maj 1947.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Forslund, Löfvander, Björkman, Söderkvist, Hagman, fröken Osvald* och herr Nerman;

från andra kammaren: herrar Olovson i Västerås, Hagård*, Ryberg, fru Johansson*, herrar Jacobsson i Igelsbo, Carlsson i Bakeröd, Lundberg och Andersson i Alfredshem*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Iduns tryckeri, Esselte ab. Stockholm 1947
716789